

การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าว

ของชุมชนตำบลบางกระบือ จังหวัดสมุทรสงคราม

Local Wisdom Knowledge Management Coconut Sugar Production Aspect

of Bangkrabue Sub-District Samut Songkhram Province

สิทธิศักดิ์ ทองเกร็ด¹ และชมพูนุช หุ่นนาค²Sittisak Thonggred¹ and Chompoonuch Hunnak²¹นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์²อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

E-mail: Sittisak5630@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ (1) เพื่อวิเคราะห์กระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าวของชุมชนตำบลบางกระบือ จังหวัดสมุทรสงคราม (2) เพื่อระบุปัญหาและอุปสรรคการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าวและ (3) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าว

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 26 คน ประกอบด้วยเกษตรกร ปรากฏภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้บริโภคน้ำตาลมะพร้าว และบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หลักฐาน การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการเชิงอุปนัย

ผลการวิจัย พบว่า (1) ด้านกระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าวพบว่า (ก) การแสวงหาความรู้ มีการแสวงหาความรู้จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย (ข) การสร้างความรู้ มีการคิดค้นและสร้างสรรค์ความรู้ขึ้นใหม่อยู่เสมอจากประสบการณ์ที่สั่งสมมา (ค) การจัดเก็บและค้นคืนความรู้ ใช้วิธีการจดจำความรู้ที่บรรพบุรุษถ่ายทอดให้ ไม่มีบันทึกไว้ชัดเจน เมื่อต้องการค้นคืนความรู้มีปรากฏภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้ และ (ง) การถ่ายทอดความรู้และการใช้ประโยชน์ มีการถ่ายทอดความรู้ให้กับลูกหลานเพื่อยึดเป็นอาชีพต่อไป (2) ด้านปัญหาและอุปสรรคการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าว พบว่า (ก) มีกระบวนการผลิตที่ซับซ้อนและอันตราย (ข) สภาพอากาศที่แปรปรวนส่งผลให้มะพร้าวมีผลผลิตน้อยและมีโรคระบาด และ (ค) ขาดแคลนแรงงานที่ช่วยสานต่ออาชีพนี้ และ (3) ด้านแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าว พบว่า (ก) การแสวงหาความรู้ หน่วยงานภาครัฐควรเข้ามาส่งเสริมสร้างแหล่งแสวงหาความรู้ที่หลากหลายและสามารถ

เข้าถึงได้ง่าย (ข) การสร้างความรู้ ทุกภาคส่วนควรเข้ามาส่งเสริมให้มีการสร้างองค์ความรู้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง (ค) การจัดเก็บและค้นคืนความรู้ ทุกภาคส่วนควรร่วมกันจัดทำฐานข้อมูลและนำมาขึ้นทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น และ (ง) การถ่ายทอดความรู้และการใช้ประโยชน์เน้นการถ่ายทอดความรู้ให้ลูกหลานได้ซึมซับและภูมิใจมรดกทางภูมิปัญญาในอาชีพของบรรพบุรุษและทำเป็นอาชีพในอนาคต

คำสำคัญ: การจัดการความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น น้ำตาลมะพร้าว ชุมชนตำบลบางกระบือ

Abstract

The objectives of this study were (1) to analyze the knowledge management process of the local wisdom of coconut sugar production of the Bang Krabue Subdistrict Community, Samut Songkhram Province, (2) to identify problems and obstacles to managing the local wisdom knowledge of coconut sugar production, and (3) to offer approaches to developing the knowledge management process of the local wisdom of coconut sugar production.

This study employed a qualitative case study approach. Data were collected from documentary evidence, non-participant observations, and in-depth interviews with 26 individuals, including farmers, local-wisdom philosophers, members of community enterprise groups, community leaders, coconut sugar consumers, and officers of public agencies, and they were analyzed by an inductive analysis.

Major findings: (1) on the knowledge management process of the local wisdom of coconut sugar production, it included (a) knowledge research through diverse knowledge sources, (b) knowledge construction by regularly inventing and creating new knowledge from accumulated experiences, (c) knowledge storage and retrieval by memorizing the knowledge passed on from ancestors without keeping physical records and retrieving it from local-wisdom philosophers, and (d) knowledge transfer and utilization by passing on knowledge to children for further use as careers; (2) on the problems and obstacles to managing the local wisdom knowledge of coconut sugar production, they included (a) complicated and dangerous production processes, (b) fluctuating weather conditions decreasing production yields and disease outbreaks, and (c) insufficient workers to continue with this career; and (3) on the approaches to developing the knowledge management process of the local wisdom of coconut sugar production, they included (a) the knowledge research involving public agencies'

promotion and creation of diverse and easily accessible knowledge sources, (b) the knowledge construction involving all sectors' active and consistent promotion for knowledge creation, (c) the knowledge storage and retrieval involving all sectors' joint efforts in creating of a database and registering local wisdoms, and (d) knowledge transfer and utilization involving an emphasis on transferring knowledge to children for the better understanding and appreciation of ancestors' intellectual heritage and future career opportunities.

Keywords: Knowledge management, Local wisdom, Coconut sugar, Bang Krabue Subdistrict Community

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งทางภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีความอุดมสมบูรณ์ และมีความหลากหลายทางกายภาพ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม ศิลปวัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เป็นเอกลักษณ์แตกต่างกันออกไปแต่ละภูมิภาค ภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจแสดงออกทั้งในรูปแบบที่เป็นนามธรรมและในเชิงรูปธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นทำให้ชาติและชุมชนผ่านพ้นวิกฤติต่าง ๆ ทั้งดำรงความเป็นชาติ และชุมชนเป็นองค์ความรู้ที่มีคุณค่าและความดีงามที่จรโลงชีวิตและวิถีชุมชนให้อยู่ร่วมกับธรรมชาติและสภาวะแวดล้อมได้อย่างกลมกลืนและสมดุล เป็นพื้นฐานการประกอบอาชีพ และเป็นรากฐานการพัฒนา ทั้งการพัฒนาที่เกิดจากการผสมผสานองค์ความรู้สากลบนฐานภูมิปัญญาเดิม เพื่อเกิดเป็นภูมิปัญญาใหม่ที่เหมาะสมกับยุคสมัย ภูมิปัญญาจึงมีคุณค่าไม่เพียงแต่ต่อท้องถิ่นและผู้คนเท่านั้น แต่ยังมีประโยชน์อย่างใหญ่หลวงต่อการวางแผนพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนและมั่นคง (<http://phumpunyathai.blogspot.com/ภูมิปัญญาไทย> : 2558,14 พฤษภาคม 2563)

ตำบลบางกระบือ เป็นชุมชนเล็ก ๆ ตำบลหนึ่ง อยู่ในเขตการปกครองท้องที่อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม มีเนื้อที่โดยรวมประมาณ 1,964 ไร่ แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 5 หมู่บ้าน มีครัวเรือน 679 หลังคาเรือน และมีประชากร 2,006 คน พื้นที่ตำบลเป็นที่ราบลุ่มอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งพื้นดินและใต้น้ำดินอุดมสมบูรณ์ด้วยแร่ธาตุสำคัญที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของพืช มีลำคลองน้อยใหญ่ไหลผ่านครอบคลุมพื้นที่ทั่วทั้งตำบล ด้วยเหตุนี้ผู้คนส่วนใหญ่จึงนิยมประกอบอาชีพทำสวนมะพร้าว โดยได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางภูมิปัญญาจากบรรพบุรุษมาหลายชั่วอายุคน มีการผลิตและแปรรูปเป็นน้ำตาลมะพร้าวที่หลากหลาย ซึ่งสามารถนำมาประกอบอาหารไทยได้ทั้งคาวและหวาน จะมีรสชาติหอม หวาน และมัน (เทศบาลตำบลบางกระบือ, แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ.2561 - 2565) แต่ด้วยการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เศรษฐกิจ สังคม การเมือง อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ผู้ประกอบอาชีพทำน้ำตาลมะพร้าวในปัจจุบันลดน้อยลง และยังคงขาดองค์ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการบริหารและการจัดการ การพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือการนำ

นวัตกรรมสิ่งใหม่มาใช้ และไม่มีผู้สืบทอดภูมิปัญญา ด้วยเหตุนี้เองภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าวแบบดั้งเดิม ซึ่งได้รับการขนานนามว่า เป็นมรดกทางภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีคุณค่า ควรค่าแก่การอนุรักษ์และสืบทอด และเป็นอัตลักษณ์ที่มีชื่อเสียงของชุมชนมาอย่างยาวนานกำลังจะสูญหายไปจากชุมชนในอนาคต (เทศบาลตำบลบางกระบือ, แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2561- 2565), (<https://www.scbfoundation.com/> มุลนิธิสยามกัมมาจล, โครงการสำรวจทำคาน้ำตาลมะพร้าว: 2558, 18 มีนาคม 2563)

จากปัญหาดังกล่าวที่พบ การจัดการความรู้เป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อผู้ประกอบการอาชีพทำน้ำตาลมะพร้าว โดยเฉพาะกระบวนการจัดการความรู้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ประกอบการอาชีพทำน้ำตาลมะพร้าวเกิดความรู้ความเข้าใจ เกิดการพัฒนา และมีการผลิตที่มีคุณภาพมากขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้ลูกหลาน หันมารักและห่วงแหน ความเป็นอัตลักษณ์และรากเหง้าของตน และสืบทอดภูมิปัญญานี้ไว้อย่างภาคภูมิใจ จึงเป็นที่มาที่ผู้วิจัยจะทำการศึกษา ถึงกระบวนการจัดการความรู้ ปัญหาและอุปสรรคการจัดการความรู้ และนำเสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าว ของชุมชนตำบลบางกระบือ จังหวัดสมุทรสงคราม ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงปัญหาและเล็งเห็นถึงความสำคัญ และอยากให้อาชีพนี้คงอยู่คู่ชุมชน ตราบานานเท่านั้น จึงได้ศึกษาเพื่อให้ได้คำตอบของการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าว ให้เกิดความชัดเจนมากขึ้น ทั้งนี้ยังเป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาและต่อยอดในอาชีพและให้ลูกหลานคนรุ่นหลัง เห็นคุณค่าและสืบทอดภูมิปัญญาที่บรรพบุรุษได้สร้างขึ้นให้คงอยู่วิถีชีวิตของชุมชนตำบลบางกระบือ จังหวัดสมุทรสงคราม สืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์กระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าว ของชุมชนตำบลบางกระบือ จังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อระบุปัญหาและอุปสรรคการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าว ของชุมชนตำบลบางกระบือ จังหวัดสมุทรสงคราม
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าว ของชุมชนตำบลบางกระบือ จังหวัดสมุทรสงคราม

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ประจักษ์ กิกก้อง (2560) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการปลูกกล้วยไข่อย่างมีคุณภาพของเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนเกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกรเพื่อการอนุรักษ์ เกิดกลุ่มเกษตรกรรายย่อยขนาดเล็กในเครือญาติและเพื่อนบ้าน ชุมชนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ชุมชนมีองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่สามารถไปใช้ประโยชน์ได้จริง

ฤทัยรัตน์ สงฆ์สรระน้อย (2557) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากข้าวของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า การจัดเก็บความรู้เก็บไว้ในตัวบุคคลโดยใช้วิธีการจดจำ การถ่ายทอดความรู้เป็นการถ่ายทอดระหว่างบุคคลสู่บุคคล ส่วนใหญ่ถ่ายทอดความรู้ให้กับลูกหลานในครัวเรือน ด้วยวิธีการบอกเล่า และ การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในลักษณะการพัฒนารูปแบบของสินค้าให้หลากหลายมากขึ้น

สุวัฒน์ เรืองศิลป์ (2552) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การอนุรักษ์ภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำน้ำตาลโตนด : กรณีศึกษาบ้านแหลมวัง จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า แนวโน้มในการประกอบอาชีพการทำน้ำตาลโตนดในอนาคตจะลดน้อยลงหรืออาจจะเลิกประกอบอาชีพนี้ไป คนรุ่นใหม่ไม่ได้นิยมประกอบอาชีพการทำน้ำตาลโตนด เพราะคิดว่ามีความเสี่ยงและเป็นอันตรายจากการปีนต้นตาล

พระมหาผาโณชญ์ โรจนศิริ (2547) ที่ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของเกษตรกรชาวสวนผู้ผลิตน้ำตาลมะพร้าว : กรณีศึกษาชาวสวนในเขตตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของเกษตรกรชาวสวน ได้แก่ การขาดแคลนแรงงานในการผลิตน้ำตาลมะพร้าว ผู้คนหันไปประกอบอาชีพใหม่ เกษตรกรชาวสวนรุ่นใหม่นิยมวิถีชีวิตแบบสังคมเมืองมากขึ้น บุตรหลานได้รับการศึกษาสูงขึ้นเพื่อจะได้ไม่ต้องทำสวนซึ่งเป็นอาชีพที่เหนื่อยยาก

อุทร คิตติ (2554) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอเสื่อกกของชุมชนบ้านแพง จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า การจัดแสดงพื้นที่สาธิตการผลิตเสื่อกก คือ ทำในลักษณะการแสดงผลผลิตสาธิตการปลูกกก การเตรียมเส้นกก การย้อมสี การทอเสื่อกก การแปรรูปเสื่อกก ไว้ที่ศูนย์ OTOP บ้านแพง ให้ประชาชนที่สนใจได้เรียนรู้ การจัดกิจกรรมโฮมสเตย์ คือ การให้บริการที่พักและความรู้กับผู้ที่สนใจได้พักที่บ้านของกลุ่มแม่บ้านเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน เรียนรู้การผลิตเสื่อกก และการบันทึกความรู้เป็นลายลักษณ์อักษรโดยจัดพิมพ์ลงบนแผ่นพับ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎี เกี่ยวกับ กระบวนการจัดการความรู้ ของ เจษฎา นกน้อย (2552: หน้า 43) มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยถึงกระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าว ของชุมชนตำบลบางกระบือ จังหวัดสมุทรสงคราม ในครั้งนี้ ประกอบด้วย 1. การแสวงหาความรู้ 2. การสร้างความรู้ 3. การจัดเก็บและค้นคืนความรู้ และ 4. การถ่ายทอดความรู้และการใช้ประโยชน์ เนื่องจากเป็นแนวคิดการจัดการความรู้ที่สอดคล้องกับการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าว นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้ แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาการจัดการความรู้ ของ บุญส่ง หาญพานิช (2546: หน้า 23) และ ของ กานต์สุดา มาฆะศิริรานน (2546: หน้า 43) เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม บริบทของพื้นที่ ในการศึกษาปัญหาและอุปสรรคการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าว ซึ่งได้จำแนกเป็นประเด็นปัญหาและอุปสรรค ที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย 1. ด้านกระบวนการผลิต 2. ด้านสภาพแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลง 3. ด้านความมั่นคงในอาชีพ 4. ด้านวัสดุอุปกรณ์ 5. ด้านงบประมาณและแหล่งเงินทุน และ 6. ด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้ เพื่อนำเสนอไปสู่แนวทางการพัฒนา

กระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าว ของชุมชนตำบลบางกระบือ จังหวัดสมุทรสงคราม ต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation) เพื่อศึกษากระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าว และปัญหาและอุปสรรคการจัดการความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าว เพื่อนำไปสู่การนำเสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าว ของชุมชนตำบลบางกระบือ จังหวัดสมุทรสงคราม โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (structured interview) ผสมผสานกับการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง หรือกึ่งโครงสร้าง (unstructured or semi-structured interview) ควบคู่กับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation) ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวนทั้งสิ้น 26 คน ประกอบด้วย 1) เกษตรกรผู้ประกอบอาชีพทำน้ำตาลมะพร้าวที่ยังคงยึดอาชีพการทำน้ำตาลมะพร้าวแบบดั้งเดิมอยู่ในปัจจุบัน 2) เกษตรกรที่หันไปผลิตน้ำตาลมะพร้าวในลักษณะเชิงพาณิชย์ 3) เกษตรกรที่เคยผลิตน้ำตาลมะพร้าวแต่ปัจจุบันได้หันไปประกอบอาชีพอื่น 4) ประชาชนภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าว 5) กลุ่มวิสาหกิจชุมชน 6) ผู้นำชุมชน 7) ผู้บริโภคน้ำตาลมะพร้าว และ 8) หน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนในการส่งเสริมและสนับสนุน เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความเกี่ยวข้องโดยตรงต่อการพัฒนาในอาชีพภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าวในชุมชนตำบลบางกระบือ จังหวัดสมุทรสงคราม

ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1) การสัมภาษณ์ ใช้แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง (structure interview) และใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์ จำนวน 8 ชุด สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 8 กลุ่ม ได้แก่ ส่วนที่ 1 กระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าว ส่วนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าว และส่วนที่ 3 แนวทางการพัฒนากระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าว ส่วนที่ 4 ข้อคิดเห็นและเสนอแนะอื่น ๆ

2) การสังเกต ใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) โดยผู้วิจัยได้ใช้การสังเกต สภาพแวดล้อมบริบทโดยทั่วไป วิถีชีวิตความเป็นอยู่และการประกอบอาชีพของชุมชน โดยการเฝ้าสังเกตดูสิ่งที่เกิดขึ้นหรือปรากฏขึ้นเพื่อนำมาวิเคราะห์ ประมวลผล หาความสัมพันธ์ของสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นกับสิ่งอื่นเพื่อใช้สนับสนุนหรือช่วยยืนยันกับข้อมูลด้านอื่น ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์

ส่วนการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกตไปตรวจสอบคุณภาพ โดยผ่านผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหา และนำแบบแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) วิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นของกรอบแนวคิดการวิจัย แล้วนำข้อมูลแต่ละประเด็นมาเชื่อมโยง เพื่อนำไปสู่การนำเสนอแนวทางการพัฒนาระบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าวของชุมชน ตำบลบางกระบือ จังหวัดสมุทรสงคราม ทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลเกิดความชัดเจนมากขึ้น

ซึ่งการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลภายในของการวิจัย ผู้วิจัยได้เน้นการนำเสนอคำอธิบายหรือข้อสรุปจากมุมมองที่หลากหลาย ซึ่งได้อธิบายทั้งในทัศนะที่เห็นสอดคล้องกันและแตกต่างกันอย่างครบถ้วน ตามข้อเท็จจริงที่ได้จากการศึกษา โดยไม่ตัดประเด็นใดประเด็นหนึ่งทิ้ง แต่ในขณะเดียวกันผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลภายนอกด้วยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) โดยการประยุกต์ใช้การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (methodological triangulation) ซึ่งเป็นการใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลที่ต่าง ๆ กันเพื่อรวบรวมข้อมูลเป็นเรื่องเดียวกัน

ผลการศึกษาและอภิปราย

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูล จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 8 กลุ่ม ทั้งยังสังเกตการณ์ สภาพพื้นที่ตามประเด็นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูล ตามขอบเขตเนื้อหาการวิจัย จนนำมาสู่การนำเสนอแนวทางในการพัฒนาระบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าว ของชุมชนตำบลบางกระบือ จังหวัดสมุทรสงคราม ทั้งนี้โดยผู้วิจัยได้จัดลำดับหัวข้อในการนำเสนอ ดังนี้

กระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าว

เป็นการรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาด้านการทำน้ำตาลมะพร้าวที่มีอยู่ มาวิเคราะห์ พัฒนาให้เป็นระบบ และต่อยอด เพื่อพัฒนาอาชีพการทำน้ำตาลมะพร้าวของเกษตรกรผู้ประกอบการทำน้ำตาลมะพร้าวในชุมชน โดยข้อมูลที่ได้ผู้วิจัยได้ทำการบูรณาการข้อมูล และทำการสรุปโดยแยกเป็นประเด็นสำคัญได้ ดังนี้

1. การแสวงหาความรู้ มีการแสวงหาความรู้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่หลากหลาย และใหม่ ๆ อยู่เสมอ โดยส่วนหนึ่งได้รับความรู้จากประสบการณ์ที่สั่งสมมา จนทำให้เกิดความรอบรู้ มีความชำนาญในการทำน้ำตาลมะพร้าว นอกจากนี้ยังมีการแสวงหาความรู้จากอินเทอร์เน็ต และจากหนังสือตำรา นักวิชาการ ที่ให้ความรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาในการทำน้ำตาลมะพร้าวมากยิ่งขึ้น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ระหว่างกลุ่มผู้ประกอบการทำน้ำตาลมะพร้าวด้วยกันเอง ผู้นำชุมชน กลุ่มวิสาหกิจในชุมชน ประชาชน และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องอีกด้วย ดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 การแสวงหาความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าวจากการสังสมประสบการณ์จนเกิดเป็นความชำนาญและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน

ที่มา: จากการลงพื้นที่รวบรวมข้อมูลเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพทำน้ำตาลมะพร้าว, 8 สิงหาคม 2563

2. การสร้างความรู้ มีการคิดค้นและสร้างสรรค์ความรู้ ให้มีความรู้เกิดขึ้นใหม่ ๆ อยู่เสมอ มีการสร้างความรู้จากกระบวนการผลิต ที่สังสมประสบการณ์มาเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน ทำให้กระบวนการผลิตมีประสิทธิภาพมากขึ้น น้ำตาลมะพร้าวที่ได้มีคุณภาพ นอกจากนี้ยังมีความหยั่งรู้อุปสรรคด้วยเหตุด้วยผล เข้าใจถึงกระบวนการ วิธีการ รวมทั้งการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าวอย่างลึกซึ้ง ดังภาพที่ 2 และ 3 ดังนี้

ภาพที่ 2 การสร้างความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าวโดยการริเริ่มจากตนเองผ่าน

การฝึกปฏิบัติจริง

ที่มา: จากการลงพื้นที่รวบรวมข้อมูลเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพทำน้ำตาลมะพร้าว, 4 สิงหาคม 2563

ภาพที่ 3 การสร้างความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าวโดยได้รับความสนับสนุนจาก

หน่วยงานภาครัฐในการสร้างความรู้ เพื่อให้เกิดการผลิตอย่างมีคุณภาพ

ที่มา: จากการลงพื้นที่รวบรวมข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน, 8 สิงหาคม 2563

3. การจัดเก็บและค้นคืนความรู้ มีการรวบรวมกระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าว ใช้วิธีการรวบรวมและการจัดเก็บข้อมูล โดยอาศัยหลักความจดจำและความคุ้นเคยทำมาจากบรรพบุรุษ ไม่มีบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ถ้าผู้ใดความสนใจหรือต้องการที่ค้นคืนความรู้หรือสืบค้นความรู้นั้น ต้องมาอาศัยคลุกคลีหรือมาฝึกปฏิบัติในการทำน้ำตาลมะพร้าวโดยตนเอง โดยมีเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพทำน้ำตาลมะพร้าวเป็นผู้ที่ถ่ายทอดความรู้นี้ให้ ซึ่งการที่ได้ลงมือทำเองนั้นจะส่งผลให้เกิดความชำนาญและเกิดกระบวนการคิดที่สามารถจุดประกายต่าง ๆ ได้ และเมื่อเจอปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ สามารถแก้ไขได้ทันทีดังภาพที่ 4 ดังนี้

ภาพที่ 4 การจัดเก็บและการค้นคว้าความรู้ที่ถ่ายทอดจากการฝึกปฏิบัติและการชิมซั้บจากสถานที่จริง

ผู้ประกอบการอาชีพทำน้ำตาลมะพร้าวเองโดยตรง

ที่มา: จากการลงพื้นที่รวบรวมข้อมูลเกษตรกรผู้ประกอบการอาชีพทำน้ำตาลมะพร้าว, 8 สิงหาคม 2563

4. การถ่ายทอดความรู้และการใช้ประโยชน์ มีการถ่ายทอดความรู้ให้กับลูกหลานคนรุ่นหลัง โดยการฝึกหัดให้ลูกหลานช่วยทำตั้งแต่กระบวนการผลิต ไปจนถึงกระบวนการจัดจำหน่าย โดยการค่อย ๆ ฝึกหัดให้ลงมือทำ ซึ่งจะมี พ่อ แม่ ถ่ายทอดความรู้ให้และให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด ลูกหลานเกิดความซึ้บซั้บเห็นคุณค่าและยึดเป็นอาชีพหลัก มีรายได้จากการจำหน่ายน้ำตาลมะพร้าว แต่ก็ยังมีลูกหลานคนรุ่นหลังอีกบางส่วนไม่ให้ความสำคัญมองว่าเป็นอาชีพที่ลำบากจึงไม่สึ้บทอดอาชีพนี้ และหันไปประกอบอาชีพอื่นแทน ดังภาพที่ 5, 6 และ 7 ดังนี้

ภาพที่ 5 การถ่ายทอดความรู้และการใช้ประโยชน์โดยจัดจำหน่ายโดยตรงจากลูกหลาน

ที่มา: จากการลงพื้นที่รวบรวมข้อมูลในการจำหน่ายน้ำตาลมะพร้าวของเกษตรกร, 2 สิงหาคม 2563

ภาพที่ 6 ความยากลำบากในการประกอบอาชีพทำน้ำตาลมะพร้าว

ที่มา: จากการลงพื้นที่รวบรวมข้อมูลเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพทำน้ำตาลมะพร้าว, 3 สิงหาคม 2563

ภาพที่ 7 ความยากลำบากในการประกอบอาชีพทำน้ำตาลมะพร้าวในกระบวนการผลิต

ที่มา: จากการลงพื้นที่รวบรวมข้อมูลเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพทำน้ำตาลมะพร้าว, 8 สิงหาคม 2563

ปัญหาและอุปสรรคการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าว

มิได้เป็นอุปสรรคที่จะส่งผลถึงขั้นไม่สามารถดำเนินการเพื่อการประกอบอาชีพนี้ได้แต่เป็นปัญหาที่ซึ่งหากดำเนินการแก้ไขไปแล้ว จะทำให้การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าวของชุมชนเกิดความยั่งยืนและมีความมั่นคงในอาชีพมากขึ้น โดยข้อมูลที่ได้ผู้วิจัยได้ทำการบูรณาการข้อมูล และทำการสรุปโดยแยกเป็นประเด็นสำคัญได้ ดังนี้

1. ด้านกระบวนการผลิต โดยยังขาดความชัดเจนในเรื่องของการกะตวงปริมาณวัตถุดิบ ทั้งน้ำตาลสดจากงวงมะพร้าว มีกระบวนการและวิธีการผลิตที่มากขึ้นตอน ตั้งแต่กระบวนการเพาะปลูก การคัดเลือกพันธุ์ปลูก การดูแลบำรุงรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิต กระบวนการเคี้ยวให้เป็นน้ำตาลมะพร้าว ซึ่งมีความอันตรายและต้องอาศัยความรู้ความชำนาญและความระมัดระวังอย่างสูง ซึ่งนับได้ว่าเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งต่อการประกอบอาชีพทำน้ำตาลมะพร้าว

2. ด้านสภาพแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลง นับว่าเป็นปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะเรื่องการเปลี่ยนแปลงของสภาพดินฟ้าอากาศ ช่วงน้ำทะเลหนุนสูงทำให้เกิดน้ำเค็ม ดินที่ปลูกจะมีความเค็ม ส่งผลให้ต้นมะพร้าวเจริญเติบโตไม่เต็มที่หรืออาจตายได้ สภาพอากาศที่แปรปรวนอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบทำให้มะพร้าวไม่ตงวงหรือให้น้ำตาลสดน้อยลง มีโรคระบาดเกิดขึ้น ทั้งยังมีการผันแปรไม่คงที่ของราคาในท้องตลาดไม่คงที่ ราคาขึ้นอยู่กับระหว่างผู้จำหน่ายและความต้องการของผู้บริโภค โดยไม่มีราคาที่เป็นมาตรฐาน บรรทัดฐานเดียวกันมากนัก ดังภาพที่ 8 และ 9 ดังนี้

ภาพที่ 8 การเปลี่ยนแปลงของจากสภาพแวดล้อมส่งผลให้มะพร้าวเกิดโรคระบาด ต่าง ๆ

ที่มา: จากการลงพื้นที่รวบรวมข้อมูลเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพทำน้ำตาลมะพร้าว, 3 สิงหาคม 2563

ภาพที่ 9 ต้นมะพร้าวยืนต้นตาย เกิดจากการกัดเจาะ ทำลาย จากแมลงค้ำหนาม

ที่มา: จากการลงพื้นที่รวบรวมข้อมูลเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพทำน้ำตาลมะพร้าว, 4 สิงหาคม 2563

3. ด้านความมั่นคงในอาชีพ เป็นอาชีพที่มีรายได้สามารถเลี้ยงดูครอบครัวได้ไม่ลำบากมากนัก แต่ก็ยังมีปัญหาด้านความมั่นคงในอาชีพอยู่ให้เห็น เพราะเป็นอาชีพที่มีความลำบาก เหน็ดเหนื่อย ต้องทำตั้งแต่ช่วงเช้ามืดไปจนถึงค่ำ ไม่มีเวลาไปทำสิ่งอื่นมากนัก ขาดแคลนคนขึ้นน้ำตาลมะพร้าวสด และคนเคี้ยวน้ำตาลมะพร้าว และผู้ประกอบอาชีพนี้ เมื่อแก่ตัวไปมักประสบกับปัญหาในเรื่องของสุขภาพ ข้อเข่าเสื่อม โรคที่เกี่ยวข้องกับกล้ามเนื้อ กระดูกขา ซึ่งเงินที่หามาได้จากการประกอบอาชีพ หมดไปกับค่ารักษาพยาบาลตนเอง นอกจากนี้ยังประสบกับปัญหาจำหน่ายผลผลิต ในช่วงการเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ระบาด ทำให้ไม่มีรายได้มาจุนเจือครอบครัว

4. ด้านวัสดุอุปกรณ์ มีความขาดแคลนและหายาก บางประเภทเมื่อเกิดการชำรุดทรุดโทรมไม่สามารถซ่อมแซมได้ บางประเภทมีราคาที่สูง เช่น เหล็กกระทงน้ำตาลมะพร้าวในปัจจุบันไม่มีการผลิตขึ้นแล้ว ลอกครอบน้ำตาลมะพร้าว และมีตาดวงน้ำตาลสดหาซื้อได้ยากขึ้น โดยวัสดุอุปกรณ์บางชนิดที่หาซื้อได้ในปัจจุบันไม่มีความคงทนแข็งแรง เช่น กระทะเคี้ยวน้ำตาลมะพร้าว ทำให้เป็นอุปสรรคสำหรับการประกอบอาชีพทำน้ำตาลมะพร้าวเป็นอย่างมากดังภาพที่ 10 และ 11 ดังนี้

ภาพที่ 10 เหล็กกระทิ้งน้ำตาลมะพร้าวเพื่อให้น้ำตาลมะพร้าวมีความเหนียว ช้นขึ้น

ปัจจุบันไม่มีการผลิตขึ้นแล้ว

ที่มา: จากการลงพื้นที่รวบรวมข้อมูลเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพทำน้ำตาลมะพร้าว, 10 สิงหาคม 2563

ภาพที่ 11 ลอกครอบน้ำตาลมะพร้าว ปัจจุบันหาซื้อยากและมีราคาสูง

ที่มา: จากการลงพื้นที่รวบรวมข้อมูลเกษตรกรผู้ประกอบการอาชีพทำน้ำตาลมะพร้าว, 1 สิงหาคม 2563

5. ด้านงบประมาณและแหล่งเงินทุน โดยแรกเริ่มผู้ประกอบการอาชีพจะประสบปัญหาเรื่องงบประมาณและการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของสถาบันทางการเงินต่าง ๆ เพราะยังไม่มีความน่าเชื่อถือจากสถาบันหรือแหล่งเงินทุน เกษตรกรบางคนไม่มีพื้นที่เพาะปลูกเป็นของตนเอง ต้องเช่าพื้นที่จากนายทุน ซึ่งเมื่อประสบปัญหาการเงินก็ไม่สามารถกู้เงินมาเพื่อการลงทุนในอาชีพได้ บางคนเมื่อไม่มีที่ทางในการเพาะปลูกเป็นของตนเอง จึงจำเป็นต้องมีการรับซื้อน้ำตาลมะพร้าวสดจากชาวสวนอื่นในราคาที่สูง จึงทำให้มีกำไรจากการประกอบการอาชีพน้อยลง เพราะต้นทุนทางการผลิตที่สูงขึ้นนั่นเอง

6. ด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้ เป็นอาชีพที่สืบทอดต่อกันมาโดยอาศัยการสั่งสมความรู้จากประสบการณ์ แล้วถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น การจะถ่ายทอดได้นั้นต้องมาฝึกปฏิบัติ คลุกคลีและฝึกยังสถานที่จริง แต่เนื่องด้วยเป็นอาชีพที่มีความลำบาก เหน็ดเหนื่อย ไม่ค่อยมีเวลาพักผ่อน ลูกหลานจึงไม่ค่อยสานต่อหรือรับช่วงต่อจากพ่อแม่ เมื่อได้รับการศึกษาที่สูงขึ้นจึงหันไปประกอบอาชีพอื่น แต่หารู้ไม่เป็นอาชีพที่สร้างรายได้สามารถเลี้ยงครอบครัวได้อย่างไม่ลำบากอีกอาชีพหนึ่ง ทำให้อาชีพการทำน้ำตาลมะพร้าวที่ได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น กำลังจะสูญหายไปจากชุมชน

แนวทางการพัฒนากระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าว

มาจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้ง 8 กลุ่ม เล็งเห็นความสำคัญที่จะพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ในอาชีพการทำน้ำตาลมะพร้าว ให้ลูกหลานเกิดความตระหนัก รู้คุณค่า ห่วงแหนในมรดกทางภูมิปัญญาท้องถิ่นที่บรรพบุรุษสั่งสมมาให้คงอยู่คู่ชุมชน ซึ่งจะส่งผลให้การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าวของชุมชนเกิดการพัฒนาวางอย่างยั่งยืนสืบไป โดยข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ทำการบูรณาการข้อมูลดังกล่าว และทำการสรุปโดยแยกเป็นประเด็นสำคัญได้ ดังนี้

1. กระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าว จะต้องอาศัยความร่วมมือและช่วยกันหลาย ๆ ฝ่าย ทั้งเกษตรกรผู้ประกอบการอาชีพนี้ในชุมชนเอง หน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และหน่วยงานเอกชนต่าง ๆ ที่มีส่วนในการส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกรอยู่เสมอและต่อเนื่อง ต้องเคารพภูมิปัญญาท้องถิ่นตน พุดคุยแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างกัน รวมกลุ่มกัน มีการผลิตที่มีคุณภาพ ไม่เอาไรต์เอาเปรียบผู้บริโภค จัดจำหน่ายในราคาที่ได้มาตรฐานและเป็นบรรทัดฐานเดียวกัน มีกระบวนการจัดการความรู้ที่เป็นระบบ ขยายผลต่ออย่างหลากหลาย เช่น เปิดเป็นที่พักโฮมสเตย์ ให้นักท่องเที่ยวได้มาศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตอาชีพการทำน้ำตาลมะพร้าว มีการแปรรูปในลักษณะต่าง ๆ ทำน้ำตาลมะพร้าวออร์แกนิก เกิดขึ้นในชุมชน เจาะกลุ่มผู้บริโภคที่รักสุขภาพ

2. แนวทางการพัฒนาด้านการแสวงหาความรู้ โดยหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย สำนักงานเทศบาลตำบลบางกระบือ เกษตรอำเภอบางคนที พัฒนาชุมชนอำเภอบางคนที เข้ามาส่งเสริมหรือสนับสนุนให้ความรู้กับเกษตรกรผู้ประกอบการอาชีพทำน้ำตาลมะพร้าว จัดให้มีการฝึกอบรมให้ความรู้ การสร้างแหล่งแสวงหาความรู้ให้กับเกษตรกรอย่างชัดเจน และหลากหลาย เพื่อให้สามารถแสวงหาความรู้จากแหล่งแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ โดยง่าย ครอบคลุมกับสภาพแวดล้อมปัจจุบัน มีการสอนการใช้อินเทอร์เน็ต การใช้โซเชียลมีเดียต่าง ๆ สอนวิธีการแปรรูปน้ำตาลมะพร้าวที่หลากหลาย การทำการตลาดและการจัดจำหน่ายต่อไป

3. แนวทางการพัฒนาด้านการสร้างความรู้ โดยมีหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเทศบาลตำบลบางกระบือ เกษตรอำเภอบางคนที พัฒนาชุมชนอำเภอบางคนที เข้ามาส่งเสริมหรือสนับสนุนให้ความรู้กับเกษตรกรผู้ประกอบการอาชีพทำน้ำตาลมะพร้าวให้มีการสร้างองค์ความรู้ เพื่อให้เกิดความชำนาญรอบด้าน มีการคิดค้นและสร้างสรรค์ความรู้ให้เกิดขึ้นใหม่ ๆ อยู่เสมอ มีความหยั่งรู้รอบด้านด้วยเหตุด้วยผล เข้าใจถึงกระบวนการอย่างลึกซึ้ง และควรเข้ามาส่งเสริมและสนับสนุนอย่างต่อเนื่องและจริงจัง จะทำให้เกษตรกรผู้ประกอบการอาชีพนี้ ผลิตน้ำตาลมะพร้าวที่มีคุณภาพและเกิดความยั่งยืนต่อไป

4. แนวทางการพัฒนาด้านการจัดเก็บและค้นคืนความรู้ โดยมีหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเทศบาลตำบลบางกระบือ เกษตรอำเภอบางคนที พัฒนาชุมชนอำเภอบางคนที เข้ามาส่งเสริมหรือสนับสนุนให้ความรู้กับเกษตรกรผู้ประกอบการอาชีพทำน้ำตาลมะพร้าว ให้มีการจัดทำฐานข้อมูลหรือขึ้นทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้มีความเป็นระบบ ระเบียบ มากขึ้น ทั้งยังสามารถค้นคืนความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้โดยง่าย โดยการถอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าวจากการสังสมประการณ์ของเกษตรกรมาเป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน เพื่อให้ง่ายต่อการค้นคว้าและศึกษาเรียนรู้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปในอนาคตได้

5. แนวทางการพัฒนาด้านการถ่ายทอดความรู้และการใช้ประโยชน์ โดยเน้นการถ่ายทอดที่อาศัยความรู้จากประสบการณ์โดยตรงและซึมซับผ่านลูกหลาน ปลูกฝังลูกหลานให้มีความรัก ความภูมิใจในอาชีพของบรรพบุรุษ ผู้ประกอบการอาชีพนี้มีจิตสาธารณะ ในการถ่ายทอดให้กับลูกหลาน โดยไม่หวังผลตอบแทน

ในทางธุรกิจ แต่ทำเพื่อรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมนี้ไว้ ครอบครัวต้องปลูกฝังลูกหลาน และถ่ายทอดองค์ความรู้นี้ให้กับลูกหลานได้สร้างทักษะ สร้างกระบวนการ ด้วยการให้ลูกหลานช่วยงานของครอบครัวและนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาปรับใช้อย่างครบวงจร เพื่อให้ลูกหลานสามารถยึดเป็นอาชีพ และสร้างรายได้ให้กับครอบครัว เลี้ยงดูครอบครัวได้ในอนาคต

บทสรุป

กระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าว

เป็นการรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ มาวิเคราะห์ พัฒนาให้เป็นระบบและต่อยอดเพื่อพัฒนาอาชีพการทำน้ำตาลมะพร้าวของเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพการทำน้ำตาลมะพร้าวในชุมชน ให้มีความรู้ เกิดการพัฒนา มีกระบวนการผลิตที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งการแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การจัดเก็บและค้นคืนความรู้ และการถ่ายทอดความรู้และการนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

1. การแสวงหาความรู้ มีการแสวงหาความรู้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่หลากหลาย และใหม่ ๆ อยู่เสมอโดยส่วนหนึ่งได้รับความรู้จากประสบการณ์ที่สั่งสมมาจนทำให้เกิดความรอบรู้ ความชำนาญ และแสวงหาความรู้จากอินเทอร์เน็ต จากหนังสือตำรา นวัตกรรม และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ระหว่างกลุ่มผู้ประกอบอาชีพทำน้ำตาลมะพร้าวด้วยกันเอง ผู้นำชุมชน กลุ่มวิสาหกิจในชุมชน ประชาชนชุมชน และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประจักษ์ ก๊กก้อง (2560) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการปลูกกล้วยไข่อย่างมีคุณภาพของเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนเกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกรเพื่อการอนุรักษ์ เกิดกลุ่มเกษตรกรรายย่อยขนาดเล็กในเครือข่ายและเพื่อนบ้าน ชุมชนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ชุมชนมีองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

2. การสร้างความรู้ เกิดการคิดค้นและสร้างสรรค์ความรู้ ให้มีความรู้เกิดขึ้นใหม่ ๆ อยู่เสมอ มีการสร้างความรู้จากกระบวนการผลิต ที่สั่งสมมาจากประสบการณ์ทำให้กระบวนการผลิตมีประสิทธิภาพมากขึ้น มีความหยั่งรู้อุปสรรคด้วยเหตุด้วยผล เข้าใจถึงกระบวนการ วิธีการ รวมทั้งการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าวอย่างลึกซึ้ง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประจักษ์ ก๊กก้อง (2560) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการปลูกกล้วยไข่อย่างมีคุณภาพของเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนเกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกรเพื่อการอนุรักษ์ เกิดกลุ่มเกษตรกรรายย่อยขนาดเล็กในเครือข่ายและเพื่อนบ้าน ชุมชนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ชุมชนมีองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

3. การจัดเก็บและค้นคืนความรู้ มีการรวบรวมกระบวนการ ที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้จากบรรพบุรุษสืบต่อกันมาโดยอาศัยหลักความจดจำและความคุ้นเคยทำ ผู้ที่สนใจหรือต้องการค้นคืนความรู้ ต้อง

มาอาศัยคลุกคลีหรือมาฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง โดยมีเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพทำน้ำตาลมะพร้าวเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้ จะส่งผลให้เกิดความชำนาญและเกิดกระบวนการคิดที่สามารถจุดประกายต่าง ๆ ได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฤทัยรัตน์ สงฆ์สร้อย (2557) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากข้าวของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า การจัดเก็บความรู้เก็บไว้ในตัวบุคคลโดยใช้วิธีการจดจำ การถ่ายทอดความรู้เป็นการถ่ายทอดระหว่างบุคคลสู่บุคคล ส่วนใหญ่ถ่ายทอดความรู้ให้กับลูกหลานในครัวเรือน ด้วยวิธีการบอกเล่า และ การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในลักษณะการพัฒนารูปแบบของสินค้าให้หลากหลายมากขึ้น

4. การถ่ายทอดความรู้และการใช้ประโยชน์ มีการถ่ายทอดความรู้ให้กับลูกหลานคนรุ่นหลัง โดยการฝึกหัดให้ลูกหลานช่วยทำ ซึ่งทางพ่อแม่ที่ถ่ายทอดความรู้ให้จะคอยฝึกหัดให้และให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด ให้ลูกหลานเกิดความซึมซับ รับรู้ถึงรากเหง้าในอาชีพของพ่อแม่ ลูกหลานนำไปยึดเป็นอาชีพหลัก ผลิตโดยการนำนวัตกรรมสิ่งใหม่ ๆ มาปรับใช้ในอาชีพ มีรายได้จากการทำน้ำตาลมะพร้าว ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แต่ก็ยังมีลูกหลานคนรุ่นหลังบางส่วนไม่ให้ความสำคัญมองว่าเป็นอาชีพที่ลำบาก จึงไม่สืบทอดการประกอบอาชีพนี้และหันไปประกอบอาชีพอื่นแทน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฤทัยรัตน์ สงฆ์สร้อย (2557) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากข้าวของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า มีการกำหนดความรู้จากความต้องการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น การถ่ายทอดความรู้เป็นการถ่ายทอดระหว่างบุคคลสู่บุคคล ส่วนใหญ่ถ่ายทอดความรู้ให้กับลูกหลานในครัวเรือน ด้วยวิธีการบอกเล่า การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในลักษณะการพัฒนารูปแบบของสินค้าให้หลากหลายมากขึ้น

ปัญหาและอุปสรรคการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าว

มิได้เป็นอุปสรรคที่จะส่งผลถึงขั้นไม่สามารถดำเนินการเพื่อการประกอบอาชีพนี้ได้แต่เป็นปัญหาที่ซึ่งหากดำเนินการแก้ไขไปแล้ว จะทำให้การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าวของชุมชนเกิดความยั่งยืนและมีความมั่นคงในอาชีพมากขึ้น ดังนี้

1. ด้านกระบวนการผลิต ยังขาดความชัดเจนในเรื่องของการ กะตวงปริมาณวัตถุดิบที่ไม่แน่นอนมากนัก มีกระบวนการและวิธีการผลิตที่มากขึ้นตอน และบางขั้นตอนอันตรายและต้องอาศัยความชำนาญและความระมัดระวังอย่างสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวัฒน์ เรื่องศิลป์ (2552) ที่ทำการวิจัยเรื่องการอนุรักษ์ภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำน้ำตาลโตนด : กรณีศึกษาบ้านแหลมวัง จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า แนวโน้มในการประกอบอาชีพการทำน้ำตาลโตนดในอนาคตจะลดน้อยลงหรืออาจจะเลิกประกอบอาชีพนี้ไป คนรุ่นใหม่ไม่ได้นิยมประกอบอาชีพการทำน้ำตาลโตนด เพราะคิดว่าจะมีความเสี่ยงและเป็นอันตรายจากการปีนต้นตาล

2. ด้านสภาพแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลง เรื่องสภาพดินฟ้าอากาศที่มีการเปลี่ยนแปลงไป สภาพอากาศที่แปรปรวนอย่างรวดเร็วส่งผลกระทบทำให้มะพร้าวไม่ตงงหรือให้ผลผลิตน้ำตาลสดน้อยลง มีโรคระบาดเกิดขึ้น รวมถึงการผันแปรไม่คงที่ของราคาในท้องตลาด ไม่มีมาตรฐานหรือบรรทัดฐานเดียวกัน ทำ

ให้ประสบปัญหาดังกล่าวมาตลอดแม้หน่วยงานภาครัฐเองเข้ามาส่งเสริมและให้ความรู้อยู่บ้างแต่ยังขาดความต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวัฒน์ เรืองศิลป์ (2552) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การอนุรักษ์ภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำน้ำตาลโตนด : กรณีศึกษาบ้านแหลมวัง จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า แนวโน้มในการประกอบอาชีพการทำน้ำตาลโตนดในอนาคตจะลดน้อยลงหรืออาจจะเลิกประกอบอาชีพนี้ไป เนื่องจากขาดการส่งเสริมจากภาครัฐและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

3. ด้านความมั่นคงในอาชีพ เป็นอาชีพที่มีรายได้สามารถเลี้ยงดูครอบครัวได้ไม่ลำบาก แต่เป็นอาชีพที่มีความลำบาก ลูกหลานถึงไม่นิยมประกอบอาชีพนี้ โดยผู้ประกอบอาชีพนี้เมื่อแก่ตัวไปมักประสบกับปัญหาเรื่องสุขภาพ เงินที่หามาได้จากการประกอบอาชีพหมดไปกับค่ารักษาพยาบาลตนเอง และในช่วงโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ระบาด ไม่สามารถจำหน่ายน้ำตาลมะพร้าวได้ทำให้ไม่มีรายได้มาจุนเจือครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระมหาผาโนชญ์ โรจนศิริ (2547) ที่ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของเกษตรกรชาวสวนผู้ผลิตน้ำตาลมะพร้าว : กรณีศึกษาชาวสวนในเขตตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของเกษตรกรชาวสวน ได้แก่ การขาดแคลนแรงงานในการผลิตน้ำตาลมะพร้าว ผู้คนหันไปประกอบอาชีพใหม่ เกษตรกรชาวสวนรุ่นใหม่นิยมวิถีชีวิตแบบสังคมเมืองมากขึ้น บุตรหลานได้รับการศึกษาสูงขึ้นเพื่อจะได้ไม่ต้องทำสวนซึ่งเป็นอาชีพที่เหนื่อยยาก

4. ด้านวัสดุอุปกรณ์ มีความขาดแคลนและหายาก ราคาที่สูง โดยวัสดุอุปกรณ์บางชนิดที่หาซื้อได้ในปัจจุบันไม่มีความคงทนแข็งแรง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของ กานต์สุตา มาชะศิริานน (2546) ที่เสนอว่าปัญหาและอุปสรรคในการจัดการความรู้ที่มีผลต่อประสิทธิภาพต่อองค์กร มีผลทำให้ทุกองค์การจำเป็นต้องมีการจัดการความรู้มากขึ้น โดยปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาจาก วัสดุอุปกรณ์หรือสถานที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกับ (Collaborative Learning)

5. ด้านงบประมาณและแหล่งเงินทุน โดยแรกเริ่มประกอบอาชีพจะประสบปัญหาเรื่องงบประมาณและการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของสถาบันทางการเงินต่าง ๆ เกษตรกรผู้บางคน ไม่มีพื้นที่เพาะปลูกเป็นของตนเอง ต้องเช่าพื้นที่เพาะปลูกจากนายทุน หรือบางคนเมื่อไม่มีที่ทางในการเพาะปลูกเพื่อเก็บเกี่ยวน้ำตาลมะพร้าวสดเอง จึงจำเป็นต้องมีการรับซื้อน้ำตาลมะพร้าวสดจากชาวสวนอื่นแทนในราคาที่สูง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระมหาผาโนชญ์ โรจนศิริ (2547) ที่ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของเกษตรกรชาวสวนผู้ผลิตน้ำตาลมะพร้าว : กรณีศึกษาชาวสวนในเขตตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมอาชีพเกษตรกรชาวสวนผู้ผลิตน้ำตาลมะพร้าว พบว่า ปัญหาการขาดการรวมตัวกันของเกษตรกร ปัญหาการขาดแคลนแรงงานภายในครัวเรือน ปัญหาการปลอมปนน้ำตาลมะพร้าว ปัญหาด้านการตลาดของผลผลิตน้ำตาลมะพร้าวที่สามารถนำไปต่อรองในเรื่องของเงินทุนจากสถาบันการเงินและแหล่งงบประมาณทั้งภาครัฐและเอกชนได้

6. ด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้ เป็นอาชีพที่สืบทอดต่อกันมาโดยอาศัยการสั่งสมความรู้จากประสบการณ์ แล้วถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ลูกหลานหรือผู้ที่สนใจต้องคลุกคลี และฝึกทำในสถานที่จริง แต่เนื่องด้วยเป็นอาชีพที่ลำบาก ลูกหลานจึงไม่ค่อยรับช่วงต่ออาชีพนี้จากพ่อแม่ เมื่อได้รับการศึกษาที่สูงขึ้นจึงหันไปประกอบอาชีพอื่นแทน ทำให้อาชีพที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษหลายชั่วอายุคน กำลังจะสูญหายไปจากชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระมหามาโนชญ์ โรจนศิริ (2547) ที่ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของเกษตรกรชาวสวนผู้ผลิตน้ำตาลมะพร้าว : กรณีศึกษาชาวสวนในเขตตำบลเหมืองใหม่ อำเภอมัทพลา จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของเกษตรกร ได้แก่ การขาดแคลนแรงงานในการผลิตน้ำตาลมะพร้าว ผู้คนหันไปประกอบอาชีพใหม่ เกษตรกรชาวสวนรุ่นใหม่นิยมวิถีชีวิตแบบสังคมเมืองมากขึ้น ปัญหาด้านค่านิยมในการส่งเสริมให้บุตรหลานได้รับการศึกษาสูงขึ้น เพื่อจะได้ไม่ต้องทำสวนซึ่งเป็นอาชีพที่เหนื่อยยาก ปัญหาการขาดแคลนแรงงานภายในครัวเรือน

แนวทางการพัฒนากระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าว

มาจากการที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้ง 8 กลุ่ม เล็งเห็นความสำคัญที่จะพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นในอาชีพการทำน้ำตาลมะพร้าวให้ลูกหลานเกิดความตระหนัก รู้คุณค่า ห่วงแหนในมรดกทางภูมิปัญญาที่บรรพบุรุษสั่งสมมา ให้คงอยู่คู่ชุมชน ซึ่งจะส่งผลให้การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าวของชุมชนเกิดการต่อยอดและพัฒนาอย่างยั่งยืนสืบไป ดังนี้

1. กระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าว จะต้องอาศัยความร่วมมือและช่วยกันหลาย ๆ ฝ่าย ทั้งเกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานเอกชน และต้องเคารพภูมิปัญญาท้องถิ่นตน มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ระหว่างกัน รวมกลุ่มกัน ผลิตน้ำตาลมะพร้าวที่มีคุณภาพ ไม่เอาัดเอาเปรียบผู้บริโภค จัดจำหน่ายในราคาที่เป็นบรรทัดฐานเดียวกัน มีกระบวนการอย่างเป็นระบบ ขยายผลต่ออย่างหลากหลาย เช่น เปิดเป็นที่พักโฮมสเตย์ ให้นักท่องเที่ยวได้มาศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตอาชีพการทำน้ำตาลมะพร้าว มีการแปรรูปในลักษณะต่าง ๆ ทำน้ำตาลมะพร้าวออร์แกนิกเกิดขึ้นในชุมชน เจาะกลุ่มผู้บริโภคที่รักสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อุทร คิตติ (2554) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอเสื่อกกของชุมชนบ้านแพง จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า การจัดแสดงพื้นที่สาธิตการผลิตเสื่อกก คือ ทำในลักษณะการแสดงผลการปลูกกก การเตรียมเสื่อกก การย้อมสี การทอเสื่อกก การแปรรูปเสื่อกก ไม้ที่ศูนย์ OTOP บ้านแพง ให้ประชาชนที่สนใจได้เรียนรู้ การจัดกิจกรรมโฮมสเตย์ คือ การให้บริการที่พักและความรู้กับผู้ที่สนใจได้พักที่บ้านของกลุ่มแม่บ้านเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน เรียนรู้การผลิตเสื่อกก และการบันทึกความรู้เป็นลายลักษณ์อักษรโดยจัดพิมพ์ลงบนแผ่นพับ

2. แนวทางการพัฒนาด้านการแสวงหาความรู้ โดยมีหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เข้ามาส่งเสริมหรือสนับสนุนให้ความรู้กับเกษตรกรผู้ประกอบการทำน้ำตาลมะพร้าว จัดให้มีการฝึกอบรมให้ความรู้

การสร้างแหล่งแสวงหาความรู้ให้กับเกษตรกรอย่างชัดเจน และหลากหลาย สามารถศึกษาเรียนรู้จากแหล่งแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ โดยง่าย มีการสอนการใช้อินเทอร์เน็ต การใช้โซเชียลมีเดีย ต่าง ๆ สอนวิธีการแปรรูปน้ำตาลมะพร้าวที่หลากหลายการทำตลาดและการจัดจำหน่าย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระมหา มาโนชญ์ โรจนศิริ (2547) ที่ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของเกษตรกรชาวสวนผู้ผลิตน้ำตาลมะพร้าว : กรณีศึกษาชาวสวนในเขตตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรชาวสวนผู้ผลิตน้ำตาลมะพร้าวยังต้องการอนุรักษ์อาชีพของตนไว้ ต้องการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาแนะนำส่งเสริมการเพาะปลูกพืชชนิดต่าง ๆ เจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้นำท้องถิ่น ได้เข้าไปสนับสนุนโดยวิธีการต่างๆ เช่น การปลูกจิตสำนึกให้เกษตรกรรักอาชีพ การจัดหาพันธุ์มะพร้าวที่ดีให้กับเกษตรกร มีการออกใบรับรองคุณภาพของน้ำตาลที่ผลิตโดยเกษตรกรชาวสวน เพื่อให้ตลาดผู้บริโภคเชื่อถือและสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร เป็นต้น

3. แนวทางการพัฒนาด้านการสร้างความรู้ โดยมีหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เข้ามาส่งเสริมหรือสนับสนุนให้ความรู้กับเกษตรกรผู้ประกอบการอาชีพทำน้ำตาลมะพร้าว ให้มีการสร้างองค์ความรู้ เพื่อให้เกิดความชำนาญรอบด้าน เกษตรกรผู้ประกอบการอาชีพทำน้ำตาลมะพร้าวมีการสั่งสมประสบการณ์มีการคิดค้นและสร้างสรรค์ความรู้ให้เกิดขึ้นใหม่อยู่เสมอ มีความหยั่งรู้รอบด้านด้วยเหตุด้วยผล เข้าใจถึงกระบวนการอย่างลึกซึ้ง หน่วยงานของภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาส่งเสริมและสนับสนุนอย่างต่อเนื่องและจริงจังอยู่ จะทำให้เกษตรกรผลิตน้ำตาลมะพร้าวอย่างมีคุณภาพ เกิดความยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระมหา มาโนชญ์ โรจนศิริ (2547) ที่ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของเกษตรกรชาวสวนผู้ผลิตน้ำตาลมะพร้าว : กรณีศึกษาชาวสวนในเขตตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า มีการใช้สติปัญญาแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ชาวสวนผู้ผลิตน้ำตาลมะพร้าวยังต้องการอนุรักษ์อาชีพของตนไว้ ต้องการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมาให้คำแนะนำและส่งเสริมการเพาะปลูกพืชชนิดต่าง ๆ เจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้นำท้องถิ่น ได้เข้าไปสนับสนุนโดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การปลูกจิตสำนึกให้เกษตรกรรักอาชีพ การจัดหาพันธุ์มะพร้าวที่ดีให้กับเกษตรกร มีการออกใบรับรองคุณภาพของน้ำตาลที่ผลิตโดยเกษตรกรชาวสวนเพื่อให้ตลาดผู้บริโภคเชื่อถือและสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร เป็นต้น

4. แนวทางการพัฒนาด้านการจัดเก็บและค้นคืนความรู้ โดยมีหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เข้ามาส่งเสริมหรือสนับสนุนให้ความรู้กับเกษตรกรผู้ประกอบการอาชีพทำน้ำตาลมะพร้าว ให้มีการจัดทำฐานข้อมูลหรือขึ้นทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีความเป็นระบบ ระเบียบ มากขึ้น ทั้งยังสามารถค้นคืนความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้โดยง่าย โดยการถอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากการสั่งสมประสบการณ์ของเกษตรกรมาเป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน เพื่อให้ง่ายต่อการค้นคว้าและศึกษาเรียนรู้และนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระมหา มาโนชญ์ โรจนศิริ (2547) ที่ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของเกษตรกรชาวสวนผู้ผลิตน้ำตาลมะพร้าว : กรณีศึกษาชาวสวนในเขตตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัย พบว่า มีการใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

เกษตรกรชาวสวนผู้ผลิตน้ำตาลมะพร้าวยังต้องการอนุรักษ์อาชีพของตนไว้ ต้องการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาแนะนำและส่งเสริมการเพาะปลูกพืชชนิดต่าง ๆ เจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้นำท้องถิ่น ได้เข้าไปสนับสนุนโดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การปลูกจิตสำนึกให้เกษตรกรรักอาชีพ การจัดหาพันธุ์มะพร้าวที่ดีให้กับเกษตรกร มีการออกใบรับรองคุณภาพของน้ำตาลที่ผลิตโดยเกษตรกรชาวสวน เพื่อให้ตลาดผู้บริโภคเชื่อถือและสนับสนุน การจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร เป็นต้น

5. แนวทางการพัฒนาด้านการถ่ายทอดความรู้และการใช้ประโยชน์ โดยเน้นการถ่ายทอดความรู้ที่อาศัยจากประสบการณ์โดยตรงและสัมผัสลูกหลาน ปลูกฝังลูกหลานให้มีความรัก ความภูมิใจมรดกทางภูมิปัญญาในอาชีพของบรรพบุรุษ เป็นอาชีพที่ควรแก่การยกย่อง เชิดชู และอนุรักษ์ไว้ ผู้ประกอบอาชีพทำน้ำตาลมะพร้าวถ่ายทอดความรู้ให้กับลูกหลานหรือผู้ที่สนใจโดยไม่หวังผลตอบแทนในทางธุรกิจแต่ทำเพื่อรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมดั้งเดิมนี้ไว้ ลูกหลานได้สร้างทักษะ สร้างกระบวนการ นำนวัตกรรมใหม่ๆ มาปรับใช้อย่างครบวงจร เพื่อให้ลูกหลานยึดเป็นอาชีพและสร้างรายได้เลี้ยงดูครอบครัวได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระมหามาโนชญ์ โรจนศิริ (2547) ที่ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของเกษตรกรชาวสวนผู้ผลิตน้ำตาลมะพร้าว : กรณีศึกษาชาวสวนในเขตตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัย พบว่า เป็นอาชีพที่สร้างรายได้เลี้ยงครอบครัวและเป็นอาชีพเก่าแก่ของบรรพบุรุษ เกษตรกรมีความภูมิใจในอาชีพที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ มีการใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหา ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และมีการรวมกลุ่มกันเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมของหมู่บ้าน เกษตรกรชาวสวนผู้ผลิตน้ำตาลมะพร้าวยังต้องการอนุรักษ์อาชีพของตนไว้ นอกจากนี้เกษตรกรชาวสวนได้ชักจูงให้บุตรหลานที่ไม่มีงานทำให้หันมาประกอบอาชีพทำสวนและผลิตน้ำตาลมะพร้าวซึ่งเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมของชาวบ้าน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐควรมีการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวกับการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าวอย่างชัดเจน และกำหนดในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฉบับปัจจุบัน กำหนดเป็นกรอบแนวคิดในยุทธศาสตร์ชาติ ระบุแนวทางการผลักดันและส่งเสริมอย่างชัดเจน โดยมอบนโยบายมายังหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องดำเนินการ เพื่อให้การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม
2. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องสนองนโยบายภาครัฐ และนำมาดำเนินการ ควรกำหนดแนวทางในการขับเคลื่อนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน โดยมีการบูรณาการดำเนินการขับเคลื่อนร่วมกันจากทุกภาคส่วนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มกัน ส่งเสริมให้ความรู้สร้างตลาด สร้างผลิตภัณฑ์และแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย นำนวัตกรรมสมัยใหม่มาปรับใช้ สร้างการท่องเที่ยวเชิงเกษตรภูมิปัญญาท้องถิ่นวิถีใหม่ควบคู่กับการท่องเที่ยวอื่นอย่างครบวงจร

3. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง บูรณาการร่วมกันในการกำหนดนโยบายการขึ้นทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าว เพื่อการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบและสามารถค้นคืนความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้โดยง่าย และทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าวไม่สูญหายไปจากชาติ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ควรมีการส่งเสริมในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำมะพร้าวในชุมชนไว้อย่างจริงจัง โดยการจัดกิจกรรมโครงการปลูกฝังการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ รักษามรดกทางภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าวไว้ สร้างความรู้ให้กับลูกหลานเกิดการเรียนรู้ และมีจิตสำนึกในการสืบทอดอาชีพทางภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ รวมทั้งมีการประสานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพทำน้ำตาลมะพร้าวของชุมชนตำบลบางกระบือ จังหวัดสมุทรสงคราม ต่อไป

2. สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ควรเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนให้กับเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพทำน้ำตาลมะพร้าวในชุมชน สร้างความรู้ในการคิดค้นผลิตภัณฑ์สมัยใหม่และหลากหลายขึ้น มีการแปรรูปน้ำตาลมะพร้าวในลักษณะต่าง ๆ ที่เป็นอัตลักษณ์ของของชุมชน ให้คำปรึกษาแนะนำในการส่งเสริมศักยภาพของเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพทำน้ำตาลมะพร้าว และมีการบูรณาการจากทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนจัดหาตลาดรองรับให้กับเกษตรกร และสร้างเครือข่ายให้มีการร่วมกลุ่มเกิดขึ้น จัดนิทรรศการแสดงสินค้าของดีของชุมชนให้เป็นที่ยู่งักของตลาด และจัดหาแหล่งเงินทุนให้กับเกษตรกร

3. สำนักงานเกษตรอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ควรมีการส่งเสริม สร้างความรู้ความเข้าใจในการทำการเกษตร ตั้งแต่กระบวนการการคัดเลือกสายพันธุ์ การปลูก การดูแลรักษา การกำจัดศัตรูพืช และการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรให้กับเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพทำน้ำตาลมะพร้าว ทำน้ำตาลมะพร้าวออร์แกนิกเกิดขึ้นในชุมชน เจาะกลุ่มผู้บริโภคที่รักสุขภาพที่มีกำลังซื้อสูง และสร้างเครือข่ายด้านการเกษตรสวนมะพร้าวให้กับเกษตรกรได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน

4. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสมุทรสงคราม ควรเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตเกษตรวิถีใหม่ในการประกอบอาชีพทำน้ำตาลมะพร้าวให้นักท่องเที่ยวได้มาศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตอาชีพการทำน้ำตาลมะพร้าว

5. ผู้นำชุมชน ชุมชน กลุ่มองค์กร ภาคเอกชน ควรมีการช่วยกันส่งเสริม หรือผลักดันอาชีพทางภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าวของชุมชน โดยให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐที่เข้ามาส่งเสริมและสนับสนุน มีการบูรณาการร่วมกัน อย่างเต็มที่ ในการเข้ามาพัฒนาในอาชีพการทำน้ำตาลมะพร้าว เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ในอาชีพการ และภูมิปัญญาด้านการทำน้ำตาลมะพร้าวไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน

6. เกษตรกรผู้ประกอบอาชีพทำน้ำตาลมะพร้าวเอง ควรตระหนักถึงความสำคัญในทุกขั้นตอนของกระบวนการทำน้ำตาลมะพร้าว ผลิตน้ำตาลมะพร้าวที่มีคุณภาพ ไม่เอาแร่เอาเปรียบผู้บริโภค มีการปลูกฝังให้กับลูกหลาน ฝึกลูกหลานให้ช่วยงานในอาชีพของตน เพื่อให้ลูกหลานเกิดความซึ่มซับ และผู้ประกอบอาชีพทำน้ำตาลมะพร้าวต้องถ่ายทอดองค์ความรู้ทางภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าวอย่างจริงจังและเต็มกำลังความสามารถของตนเอง

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงกระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าว ทุกขั้นตอนอย่างละเอียดทั้งในแง่ของการลงมือปฏิบัติตลอดจนการนำไปใช้ประโยชน์ ลักษณะของการทำน้ำตาลมะพร้าวในแต่ละขั้นตอน ระยะเวลาที่ใช้ในแต่ละขั้นตอนตลอดจนการพิจารณาถึงความยั่งยืนในอาชีพ

2. ควรมีการศึกษาถึงสาเหตุโดยแท้จริงของการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าว ว่าเกิดจากปัจจัยใดที่ลูกหลาน คนรุ่นหลังไม่สืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าวจากบรรพบุรุษ และปัจจัยใดที่มีผลกระทบต่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าวของเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพทำน้ำตาลมะพร้าวให้กับลูกหลาน

3. ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง แนวทางการพัฒนาอาชีพทางภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการทำน้ำตาลมะพร้าว โดยศึกษาจากชุมชนที่ประสบผลสำเร็จในอาชีพการทำน้ำตาลมะพร้าว ที่อยู่ในจังหวัดสมุทรสงคราม หรือจังหวัดใกล้เคียงที่ประกอบอาชีพทำน้ำตาลมะพร้าวเช่นเดียวกัน เพื่อเป็นข้อมูลเปรียบเทียบกับผลการศึกษาคั้งนี้ และจะทำให้เห็นภาพรวมของแนวทางในการพัฒนากระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำน้ำตาลมะพร้าวของชุมชนตำบลบางกระบือ จังหวัดสมุทรสงครามต่อไป

บรรณานุกรม

กานต์สุตา มาชะศิริานน. (2546). *การนำเสนอระบบการจัดการความรู้ขององค์กรภาคเอกชน*.

(วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาโสตทัศนศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เจษฎา นกน้อย. (2552). *นานาทัศนะการจัดการความรู้และการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้*.

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฐิติพัชร พลีไพร. (2553). *การจัดการองค์ความรู้การทำน้ำตาลโตนดโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น*

ในอำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี. (รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต).

วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- บุญส่ง หาญพานิช. (2546). *การพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาไทย*.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เบ็ญจมาศ อุ่ออ่อน. (2555). *การศึกษาโครงสร้างอุตสาหกรรมและแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน
ผู้ผลิตน้ำตาลมะพร้าวในจังหวัดสมุทรสงคราม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต).
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ประจักษ์ ก๊กก้อง.(2560).*การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการปลูกกล้วยไข่อย่างมีคุณภาพของ
เกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชร*. (รายงานวิจัย). สาขานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- พระมหาโนชญ์โรจนสิริ (บุญมานิตย์). (2547). *ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของเกษตรกรชาวสวน
ผู้ผลิตน้ำตาลมะพร้าว : กรณีศึกษาชาวสวนในเขตตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา
จังหวัดสมุทรสงคราม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาไทยศึกษา
โครงการบัณฑิตศึกษาศาสนาบัณฑิตราชภัฏธนบุรี.
- ภูมิปัญญาไทย. (2558). *การส่งเสริมภูมิปัญญาไทย*. สืบค้นจาก <http://phumpunyathai.blogspot.com>
- มูลนิธิสยามกัมมาจล. (2558). *โครงการสำรวจท่าคาตามหาน้ำตาลมะพร้าว*. สืบค้นจาก:
<https://www.scbfoundation.com>
- วัลย์ลักษณ์ อริยสังจเวคิน.(2552).*การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกรณีศึกษา : ฝ้าจากคูบัวตำบลคูบัว
อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาพัฒนศึกษา
ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุวัฒน์ เรืองศิลป์. (2552). *การอนุรักษ์ภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำน้ำตาลโตนด : กรณีศึกษาบ้านแหลมวัง
จังหวัดสงขลา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). แขนงวิชาไทยคดีศึกษา
สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานเทศบาลตำบลบางกระบือ จังหวัดสมุทรสงคราม. (2563). *แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ.2561 – 2565.
งานแผนและงบประมาณ*. สืบค้นจาก http://www.bangkrabuecity.go.th/site/index.php?option=com_content&view=category&id=51&Itemid=96
- อุทร คิตดี. (2554). *การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอเสื่ออกกของชุมชนบ้านแพง จังหวัดมหาสารคาม*.
(รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น
วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ฤทัยรัตน์ สงฆ์สรน้อย. (2557). *การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากข้าวของ
วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครราชสีมา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). แขนงวิชา
ส่งเสริมการเกษตร. สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.